

حسن (علیه السلام) کیست؟

تحقیقی علمی و جامع پیرامون
مسأله صلح امام حسن مجتبیٰ علیہ السلام

«دوره بخش»

به قلم:

محقق گرانقدر شادروان

سرهنگ فضل الله کمپانی (ره)

به همراه خطبه ۳۱ نهج البلاغه

وصیت نامه حضرت امام علی علیہ السلام به امام حسن علیہ السلام

مؤسسه انتشارات فراهانی

مؤسسه انتشارات فراهانی

کمپانی، فضل الله، ۱۳۷۴ -

حسن (عليه السلام): تحقیقی علمی و جامع پیرامون
مساله صلح امام حسن مجتبی (ع) در ۵ بخش - به همراه
خطبه ۲۱ نهج البلاغه وصیت نامه حضرت امام علی (ع) به
امام حسن (ع) / به قلم فضل الله کمپانی : به اهتمام مرکز
پژوهش و علوم قرآنی

مؤسسه انتشارات فراهانی. - تهران: فراهانی، ۱۳۸۴.

۲۸۸ ص.

ISBN: 964 - 6590 - 83 - 7

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.

کتابنامه: ص. ۲۸۸: همچنین به صورت زیر نویس.

۱. حسن بن علی، امام دوم، ۳ - ۵۰ ق. ۲. علی ابن ابی طالب
(ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. وصیت نامه. ۳. علی
ابن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج
البلاغه. خطبه ها. الف. علی ابن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از
هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه. برگزیده. ب. موسسه انتشارات
فراهانی، ج. عنوان. د. عنوان: نهج البلاغه. برگزیده.

۲۹۷/۹۵۲

BP ۳۰ / ۵

۱۳۸۴

م ۸۴ - ۱۰۳۶۸

کتابخانه ملی ایران

تاسیس ۱۳۴۰

شناسنامه حقوقی

سفارشات و تلفکس: ۶۶۴۰۵۹۳۲

- نام کتاب: حسن علی کیست؟
- به قلم: محقق گرانقدر شادروان فضل الله کمپانی
- به اهتمام: شمس فراهانی
- حروفچینی و آماده سازی برای چاپ: گروه امور نشری مؤسسه انتشارات فراهانی
- مدیر اجرایی: فاطمه فراهانی
- توبت چاپ اول: زمستان ۱۳۸۹
- قطع کتاب: وزیری
- شمارگان: ۳۰۰۰ جلد
- لینوگرافی: ترنج رایانه
- چاپخانه: ممتاز نو (برادران علمی)
- صحافی: کتب سبزواری
- همه حقوق طبع محفوظ و متعلق است به مؤسسه انتشارات فراهانی و هر نوع تصویربرداری و تکثیر
ویدئویی بدون مجوز ناشر ممنوع و پیگرد قانونی دارد

دفتر مرکزی و نمایشگاه دائمی: خیابان انقلاب، خیابان ۱۴ فروردین، کوچه نوروز پلاک ۶،

ساختمان انتشارات فراهانی، تلفن: ۷-۶۶۹۶۶۷۴۶ تلفن همراه ۰۹۱۲۱۳۲۱۷۲۲

«تقدیم»

به پیشگاه:

با عظمت قطب دایره عالم امکان،
مظهر تجلی معانی قرآن، مصلح کل
جهان و آخرین فرزند خاندان نبوت
و امامت، مولانا حضرت حجة
بن الحسن العسگری روحی و ارواح
العالمین له الفداء تقدیم می‌گردد.
امید که همه سالکان و منتظران
راهش به ویژه جوانان عزیز از
معارف و مفاهیم اسلام،
بهره‌مند گردند.

پروردگارا

ثوابی از نشر این کتاب را به روح بلند
مؤلف این اثر که در بیست و یکمین روز
ماه مبارک رمضان به سال ۱۳۷۲
دعوت حق را بیک گفتند برسان و بر
سفره مولایش حسن بن علی میهمان نما
آمین
ناشر

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۱۱
مقدمه مؤلف.....	۱۳

بخش اول

دوران کودکی و نوجوانی

۱- تاریخ ولادت و حسب و نسب.....	۱۷
۲- در زمان پیغمبر ﷺ.....	۲۲
۳- در زمان پدر.....	۲۷

بخش دوم

دوران خلافت حضرت مجتبیٰ (علیه السلام)

۱- بخشی در امامت.....	۳۵
۲- بیعت اهل کوفه با امام حسن (علیه السلام).....	۴۱
۳- مکاتبات آن حضرت با معاویه.....	۴۸
۴- صدور فرمان بسیج و اعزام نیرو به جبهه.....	۶۳
۵- حيله گری معاویه و خیانت فرمانده جبهه.....	۷۱
۶- شورش سپاهیان به تحریک منافقین در مدائن.....	۸۰
۷- متارکه جنگ و عقد قرارداد صلح.....	۹۱
۸- ورود معاویه به کوفه.....	۹۷

بخش سوم

بحث و تحلیل در پیرامون مسأله صلح

۱- شناسائی معاویه و همکارانش.....	۱۰۷
-----------------------------------	-----

۱۳۰	۲- هدف و مأموریت طرفین.....
۱۳۸	۳- توجه به شرایط و اوضاع محیط.....
۱۵۰	۴- بررسی امکانات و مقدورات طرفین.....
۱۶۲	۵- نتیجه بحث.....

بخش چهارم

اولاد و اصحاب امام حسن علیه السلام

۱۹۹	۱- اولاد امام حسن علیه السلام
۲۰۳	۲- زوجات آن حضرت.....
۲۱۰	۳- اصحاب و روات.....
۲۱۲	۴- شهادت امام حسن علیه السلام

بخش پنجم

مکارم الاخلاق امام حسن علیه السلام

۲۲۳	۱- صبر و حلم.....
۲۲۶	۲- سخاوت و احسان.....
۲۳۱	۳- فصاحت و بلاغت.....
۲۳۹	۴- هیبت و شکوه.....
۲۴۱	۵- پارسائی و عبادت.....
۲۴۴	۶- شهامت و شجاعت.....

۲۵۱	وصیت امام علی علیه السلام به امام حسن علیه السلام
۲۷۱	منابع و مأخذ.....

سخن ناشر

عجبا کار مسیحا کند این بوی نسیم
بار الها ز کجا می رسد این بوی نسیم
عطر گیسوی پیمبر بود این روی مگر
یا که از باغ بهشت آید و جنات نعیم

کتابی که پیش روی شماست، سرگذشت گوهر تابناکی است که به قلم استاد فقید، فضل الله کمپانی به رشته تحریر درآمده، قصه بزرگ انسانی از سلاله پاکان که آمده است تا انسانها را از راز خوشبختی که در نهادشان به ودیعه نهاده شده آگاه نماید و به منبع جوشان ایمان که در اعماق وجود را کد مانده، متصل نموده و چهره های غبارآلود را پاک و فروزان نماید.

سرگذشت راد مردی از خاندان بزرگ رسالت که تلاش نمود، بتهای درون را از دلهای آدمی بیرون بکشد و الله را در جای جای وجود جلوه گر نماید. چاپ های متعدد در قطع های مختلف کتاب شریف «حسن کیست» نشان داد که این کتاب توانسته است با مخاطبان ارتباط برقرار ساخته، نیاز آنان را برآورده سازد.

این بار تلاش بر این بود که این کتاب در قالبی نو، با حروفچینی جدید و ویرایش مجدد، در قطع بزرگ و قطع سفری (پالتویی) به بازار نشر ارائه گردد.

برای سپاس از چنین توفیقی، سر به آستان ربوبی آن یگانه مطلق می سائیم، و می گوئیم ای حکیم مطلق حکمت بالغه ربوبی تو، چنین موجودات متفکر و سازنده ای را در این کره خاکی پرورده است، تابذر عشق تو را در دلهای حقیقت طلب بیافشانند، عنایتی دیگر بفرما و این دستها که به سوی قبله تو دراز است و این

چہرہ ہاکہ از آتش عشق تو ملتهب گشته، به سوی هیچ بت رعنائی بر مگردان.
 در خاتمه برای روح بلند و ملکوتی پدر و مادرم که اولین آموزگارانم در دین مبین
 اسلام بودند و اکنون در بارگاه پرفیض حضرت عبدالعظیم حسنی(ع) در شہر ری
 آرمیدہ اند، علو درجات و مغفرت بی پایان می طلبم.
 و در پایان با تشکر از ہمہ دست اندرکارانی کہ در تہیہ این اثر ما را یاری نمودند،
 از خداوند متعال برایشان موفقیت آرزوی توفیق و از حضرت امام مجتبیٰ(ع) پاداش
 معنوی خواستارم.

خدایا چنان کن سرانجام کار
 تو خشنود باشی و ما رستگار

ومن الله التوفيق

شمس فراہانی

مدیر و بنیانگذار انتشارات فراہانی

www.ketab.ir

مقدمه مؤلف

سپاس بی‌قیاس خداوندی را سزااست که زبان ثناگویان از ادای شکرش قاصر است و عقول کاوشگران از ادراک حقیقتش عاجز.

جهان محقق بر الهیتش خرد مانده در کنه ماهیتش

درو بی‌شمار بر رسولان و فرستادگان او، مخصوصاً بر خواجه انبیاء و خاتم رسل و اوصیای گرامی او یاد که با انوار وجودشان جهان بشریت را روشن، و با تعالیم آسمانی خود شاهراه سعادت را هموار و نمایان ساخته‌اند صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ.

حوادث و رویدادهای تاریخی که در مسیر طولانی زمان و در میان ملل و اجتماعات مختلف بشری ظهور و بروز می‌کنند، غالباً درهم و پیچیده می‌باشند، زیرا هریک از آنها در زمان و مکان معین و محدودی وقوع یافته، و هرگز با تمام جزئیات خود قابل تکرار نمی‌باشند. بنابراین برای بررسی وقایع تاریخی نباید تنها به نقل حوادث اکتفاء نمود، بلکه لازم است علل و موجبات آن را مورد توجه قرار داد.

از طرفی اتفاقات و رویدادهای تاریخی مربوط به زمانهای گذشته بوده، و در ازمنه بعد از وقوع، برای محققین قابل مشاهده نمی‌باشد، لذا فقط از راه بررسی و تحقیق در آثار باقیمانده گذشتگان تاحدی می‌توان به حقیقت امر پی برد.

چیزی که برای یک محقق بیشتر قابل توجه و اهمیت می‌باشد این است که چه بسا عقاید شخصی مورخین در نگارش حوادث تاریخی مؤثر بوده و کیفیات آن به میل و دلخواه آنان تجزیه و تحلیل می‌گردد از این جهت یک واقعه تاریخی در کتب تاریخ به انحاء مختلفه ثبت و نگارش گردیده و درک حقیقت را برای اهل تحقیق

مشکل می‌سازد. و باز حریت فکر و آزادی عقیده مورّخین یا مقید بودن آنان به اوضاع و احوال محیط در این مطلب بی‌اثر نخواهد بود. تعصبات نژادی و دینی و حمیت قبیله‌ای و قومی نیز مزید بر علت بوده و مهم‌تر از همه سلطه و نفوذ صاحبان قدرت را هم که معمولاً به وجود آورنده‌ی حوادث تاریخی‌اند در این باره نباید بی‌تأثیر دانست. بنابراین کسی که یک جریان تاریخی را مورد بررسی قرار می‌دهد، باید تمام اوضاع و احوال ممکنه را از نظر زمان و مکان و شرایط محیط و همچنین حدود امکانات و مقدورات کسانی را که مولد حوادث‌اند بررسی و تحلیل کند تا بتواند حقایق و واقعیات را از مجعولات تشخیص داده و صورت واقعی هر حادثه را از پس پرده اغراض همانگونه که اتفاق افتاده است مشاهده نماید.

با ذکر این مقدمه موضوع کتاب حاضر نیز یک بررسی کوتاه و اجمالی در تاریخ زندگانی امام دوم شیعیان حضرت حسن بن علی علیه السلام و مخصوصاً تحقیق در مسأله متارکه جنگ با معاویه است که به نام صلح مشهور شده و اشخاص عوام و ساده‌لوح چنان پنداشته‌اند که امام حسن علیه السلام یک شخص عاجز و راحت‌طلبی بوده و صلح با معاویه را بر جنگ ترجیح داده است و همچنین حدیث‌سازان و مخالفینش او را به عنوان یک فرد خوشگذران که زنان متعدد گرفته و طلاق داده است معرفی کرده‌اند، در صورتی که این مطلب از اصل دروغ بوده و اتهامی است که دشمنانش به ساحت مقدّس او وارد ساخته‌اند و ما در این کتاب تا جایی که مطالعات تاریخی اقتضاء کند با توسل به روح پر فتوح حضرت امام مجتبی علیه السلام و تقاضای توفیق از حضرت احدّیت مطالبی را به رشته تحریر در می‌آوریم باشد که گوشه‌ای از حقایق تاریخ زندگی آن حضرت را نمایش دهیم اگرچه معرفت کامل او و شرح کمالاتش نه تنها از عهده نگارنده بلکه از توانائی عموم صاحب‌نظران و ارباب قلم خارج است.

همّت بدرقه راه کن ای طایر قدس که دراز است ره مقصد و من نو سفرم